

A CUHA-VÖLGY (BAKONY) MOLLUSCA FAUNÁJA

ERŐSS ZOLTÁN PÉTER¹, MAJOROS GÁBOR², TURÓCI ÁGNES³
& VARGA ANDRÁS⁴

¹H–1151 Budapest, Bem utca 36. E-mail: erospeter@hotmail.com

²H–1078 Budapest, István u. 49. E-mail: majoros.gabor@univet.hu

³ATK Növényvédelmi Intézet,

H–1022 Budapest, Herman Ottó út 15. E-mail: turoci.agnes@atk.hu

⁴Magyar Természettudományi Múzeum Mátra Múzeuma,

H–3200 Gyöngyös, Kossuth u. 40. E-mail: avarga8946@gmail.com

ERŐSS, Z. P., MAJOROS, G., TURÓCI, Á. & VARGA, A.: *Faunistic data on the Molluscan fauna of the valley of Cuha Brook in Bakony Mountains of Hungary.*

Abstract: The Cuha Valley, a picturesque creek valley in Bakony Mountains in Hungary, is one of the most researched places in that geographical area from malacological point of view. Nevertheless, even recently, molluscs have been found in the valley, which were not previously reported from this place. During the 43rd Hungarian Malacologist Meeting held in Zirc, 2019, participants collected molluscs in the Cuha Valley. On this occasion several specimens of snails, slugs and bivalves were collected by hand picking or from soil samples and flotsam material of the Cuha Brook. Our investigation resulted in 58 species (52 terrestrial snails and slugs, 4 freshwater snails and 2 bivalves). This number is more than a half of all formerly detected molluscan species of the entire Bakony Mountains.

Keywords: Mollusca, Cuha Valley

Bevezetés

A Bakony-hegység malakológiai szempontból hazánk elég jól ismert területe (PÁLL-GERGELY 2006, VARGA 2010). A zirci régióban található Cuha-völgy, mint közkedvelt kirándulólé hely, még ezen belül is kiemelkedő alapossággal kutatott. A múlt század ötvenes éveiben Papp Jenő, később Pintér István, majd fia, a hazai malakológiát a nemzetközi kutatásba is bekapcsoló Pintér László, a Magyar Természettudományi Múzeum Állattárának malakológusa végzett itt részletes gyűjtéseket. Később, szinte valamennyi hazai malakológus gyűjtött itt puhatestűeket (VARGA & TÓTH 1999), vagyis a völgy mintegy malakológiai „búcsújáró helyé” vált. Ennek ellenére sokáig csak szórványos előfordulási adatokkal rendelkezünk innen. Csak 1962-ben indult el a szisztematikus faunisztikai adatok feldolgozására létrehozott, és a Cuha-völgyet is érintő, „A Bakony természeti képe” nevű kutatóprogram, amelyhez Eröss Zoltán Péter 1982-ben csatlakozott, illetve ő 1985–88 között még a Magas-Bakonyt is kutatta. A bakonyi molluskák revízióját, a Bakonyi Természettudományi Múzeum puhatestű-gyűjteménye alapján Varga András végezte el (VARGA 1991). A revízióról kiadott közleményében, Varga 1990-ben megvizsgált mintegy húszezer példány alapján 109 puhatestű fajt ismertet a hegységből és tágabb körzetéből. Az ebben a közleményben felsorolt fajok legtöbbször a Magyar Malakológiai Társaság és a Bakonyi Természettudományi Múzeum közös szervezésében rendezett, zirci 43. Magyar Malakológus Találkozó és Konferencia néhány résztvevője gyűjtötte, illetve jelenlétét ismerte fel 2019-ben a Cuha-völgyben. A tudományos összejövetel alkalmával végzett megfigyeléseken felül, a fajlista tartalmazza azokat a fajokat is, amelyek korábbi gyűjtések alapján váltak ismertté erről a helyről.

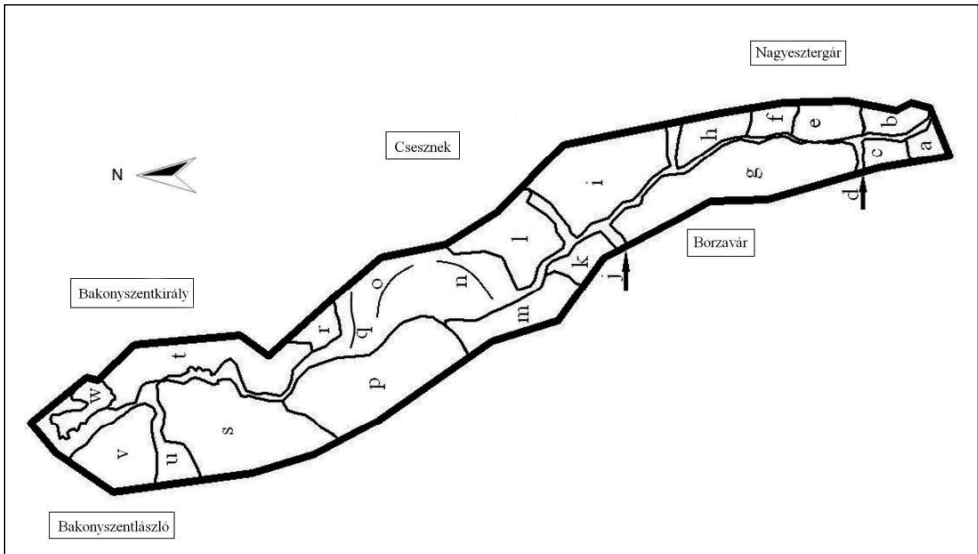
Anyag és módszer

A Malakológus Találkozó alkalmával gyűjtött anyag a Cuha-pataknak a Bakonyszentlászlótól délre eső, sziklaszurdokban futó szakaszáról, a Vinye Sándormajornál lévő vasútállomás és a Porva-Csesznek vasútállomás közötti területről származik. Bár maga a Cuha-patak jóval délebből ered, a korábbi gyűjtések is főleg ezen a szakaszon történtek, illetve kisebb mértékben a Zircről északra fekvő patak völgy különböző pontjain. Mivel a felszíni mészkőformációk körzetében a szárazföldi csigák héjainak gyakorisága már a laikus vizsgálódónak is szembeötlő, a mészkőszurdok különböző pontjai preferált helyek voltak a gyűjtések szempontjából.

A gyűjtések a legtöbb esetben egyeléssel történtek, de a patakfordulékban felhalmozódott héjak, mederüledék, és talajminta is feldolgozásra került. A magyarországi malakofauna ismeretében, főleg célzott gyűjtésekre került sor, mivel az egyes mikrohabitatokban eleve számítani lehetett bizonyos fajokra. Így például a meztelencsigák jelenlétét a korhadó fatörzsek vagy kövek alatt vizsgáltuk, míg a sekély vízben élő fajok gyűjtését a helyenként felhalmozódott mederüledék vagy a lápos mélyedésekben felgyűlő pocsolyák vizsgálata tette lehetővé. A gyűjtések elsősorban a fajok jelenlétét vagy hiányát voltak hivatottak detektálni, és nem a relatív vagy abszolút gyakoriságát.

Eredmények

A vizsgált területen (**1. ábra**) eddig 52 szárazföldi csigafaj, 4 vízi csigafaj és 2 kagylófaj került elő. A lista áttekintése után megállapítható, hogy egy tipikus dunántúli-középhegységi völgy faunája rajzolódik ki, melyben zömmel országszerte elterjedt és gyakori fajok találhatók. Összevetve az első, a múlt század dereka körüli adatokkal azt láthatjuk, hogy ebben a turisták által gyakran látogatott természetközeli völgyben a malakofauna lényegileg nem változott. Ugyanakkor az inváziós fajok megjelenése tetten érhető: a spanyol meztelencsiga (*Arion vulgaris* Moquin-Tandon, 1855) jelenléte a területen arra utal, hogy a természetközeli élőhelyek sem védettek a terjedőfélben lévő, jó alkalmazkodóképességgel rendelkező fajoktól.

1. ábra: A vizsgált terület földrajzi egységei és környező települései

Jelmagyarázat: a: Pintér-hegy; b: Szesztra-hegy; c: Molnár-hegy; d: Rókalyukas árok; e: Szesztra-hegy; f: Tuskós-domb; g: Bocskor-hegy; h: Hosszú-hegy; i: Cuha-hegy; j: Csárda-völgy; k: Csesznek-erdő; l: Imre-majori-erdő; m: Éles-hegy; n: Presznyák-árok; p: Kopasz-hegy; q: Aranyos-völgy; r: Kőrises-lapos; s: Keselő-hegy; t: Zörög-hegy; u: Csörgő-kút; v: Ökörállás; w: Vinye-Páskom (SINGLA 2014 után)

Fajlista

GASTROPODA

ACICULIDAE

Platyla polita polita (W. Hartmann, 1840)

TATEIDAE

Potamopyrgus antipodarum (J.E. Gray, 1843)

LYMNAEIDAE

Galba truncatula (O.F. Müller, 1774)

Radix balthica (Linnaeus, 1758)

PLANORBIDAE

Anisus spirorbis (Linnaeus, 1758)

CARYCHIIDAE

Carychium minimum O.F. Müller, 1774

Carychium tridentatum (Risso, 1826)

SUCCINEIDAE

Succinella oblonga (Draparnaud, 1801)

COCHLICOPIDAE

Cochlicopa lubrica (O.F. Müller, 1774)

Cochlicopa lubricella (Rossmässler, 1834)

ORCULIDAE

Sphyradium doliolum (Bruguière, 1792)

VALLONIIDAE

Vallonia costata (O.F. Müller, 1774)

Vallonia pulchella (O.F. Müller, 1774)

Acanthinula aculeata (O.F. Müller 1774)

PUPILLIDAE

Pupilla muscorum (Linnaeus, 1758)

PYRAMIDULIDAE

Pyramidula pusilla (Vallot, 1801)

CHONDRINIDAE

Granaria frumentum (Draparnaud, 1801)

Chondrina arcadica clienta (Westerlund, 1883)

VERTIGINIDAE

Columella edentula (Draparnaud, 1805)

Truncatellina cylindrica (A. Férussac, 1807)

Truncatellina claustralis (Gredler, 1856)

Vertigo pusilla O.F. Müller, 1774

Vertigo pygmaea (Draparnaud, 1801)

ENIDAE

Merdigera obscura (O.F. Müller, 1774)

Zebrina detrita (O.F. Müller, 1774)

CLAUSILIIDAE

Cochlodina laminata (Montagu, 1803)

Macrogastera ventricosa (Draparnaud, 1801)

Clausilia dubia vindobonensis A. Schmidt, 1856

Laciniaria plicata (Draparnaud, 1801)

Alinda biplicata (Montagu, 1803)

FERUSSACIIDAE

Cecilioides acicula (O.F. Müller, 1774)

PUNCTIDAE

Punctum pygmaeum (Draparnaud, 1801)

PATULIDAE

Discus rotundatus (O.F. Müller, 1774)

Discus perspectivus (Megerle von Mühlfeld, 1816)

PRISTILOMATIDAE

Vitrea crystallina (O.F. Müller, 1774)

Vitrea contracta (Westerlund, 1871)

EUCONULIDAE

Euconulus fulvus (O.F. Müller, 1774)

GASTRODONTIDAE

Zonitoides nitidus (O.F. Müller, 1774)

OXYCHILIDAE

Daudebardia rufa (Draparnaud, 1805)

Daudebardia brevipes (Draparnaud, 1805)

Oxychilus draparnaudi (H. Beck, 1837)

Morlina glabra striaria (Westerlund, 1881)

Aegopinella pura (Alder, 1830)

Aegopinella minor (Stabile, 1864)

VITRINIDAE

Vitrina pellucida (O.F. Müller, 1774)

LIMACIDAE

Limax maximus Linnaeus, 1758

Limax cinereoniger Wolf, 1803

Malacolimax tenellus (O.F. Müller, 1774)

ARIONIDAE

Arion vulgaris Moquin-Tandon, 1855

HELICODONTIDAE

Helicodonta obvoluta (O.F. Müller, 1774)

HYGROMIIDAE

Euomphalia strigella (Draparnaud, 1801)

Monacha cartusiana (O.F. Müller, 1774)

Trochulus hispidus (Linnaeus, 1758)

Pseudotrichia rubiginosa (Rossmässler, 1838)

Monachoides incarnatus (O.F. Müller, 1774)

HELICIDAE

Helix pomatia Linnaeus, 1758

BIVALVIA

SPHAERIIDAE

Pisidium casertanum (Poli, 1791)

Pisidium personatum Malm, 1855

Megjegyzés: A fajlistában nem szerepel a *Fruticicola fruticum* (O.F. Müller, 1774) (BÁBA 1971), mert csupán egyetlen irodalmi adat, BÁBA (1971) hivatkozik rá. Azóta egyetlen megerősítéssel sem találoztunk arra nézve, hogy e faj élne a Cuha-völgyben.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetet mondunk Kutasi Csaba igazgató úrnak (Magyar Természettudományi Múzeum Bakonyi Természettudomány Múzeuma, Zirc), aki hathatós segítséget nyújtott a 43. Magyar Malakológus Találkozó megrendezéséhez és a gyűjtőút megszervezéséhez. Adataik közlésre való átengedéséért Csanádi Dávidnak és Farkas Rolandnak (BNP) tartozunk köszönettel. Hála-sak vagyunk Páll-Gergely Barnának értékes szakmai tanácsaiért és munkánk felülvizsgálatáért.

Irodalom

- BÁBA, K. (1971): Elterjedési és ökológiai adatok a *Bradybaena fruticum* (O. F. Müller) hazai előfordulásához – Szegedi Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei, Szeged, **16**: 89-98.
- PÁLL-GERGELY, B. (2006): Adatok a Déli-Bakony és a Balaton-felvidék Mollusca-faunájához. – Malakológiai Tájékoztató, **24**: 53-60.
- SINIGLA, M. (2014): A Cuha-völgy aktuális botanikai felmérése: élőhelyterképezése és védett fajai. – Kitalibelia, **19**(1): 80-88.
- VARGA, A. (1991): A Bakonyi Természettudományi Múzeum Mollusca-gyűjteménye. – Folia Musei historico-naturalis Bakonyiensis, Zirc, **10**: 27-50.
- VARGA, A. & TÓTH, S. (1999): A Zirci Arborétum Mollusca-faunája. – Malakológiai Tájékoztató, **17**: 111-119.
- VARGA, A. (2010): A 2008-as Porvai Diverzitásnapon gyűjtött puhatestű fajok (Mollusca) listája. – Folia Musei historico-naturalis Bakonyiensis, Zirc, **27**: 27-31.